

Yleisten kirjastojen kuvailutyön kansallinen viitekehys

Yleisten kirjastojen neuvosto

Anu Jäppinen

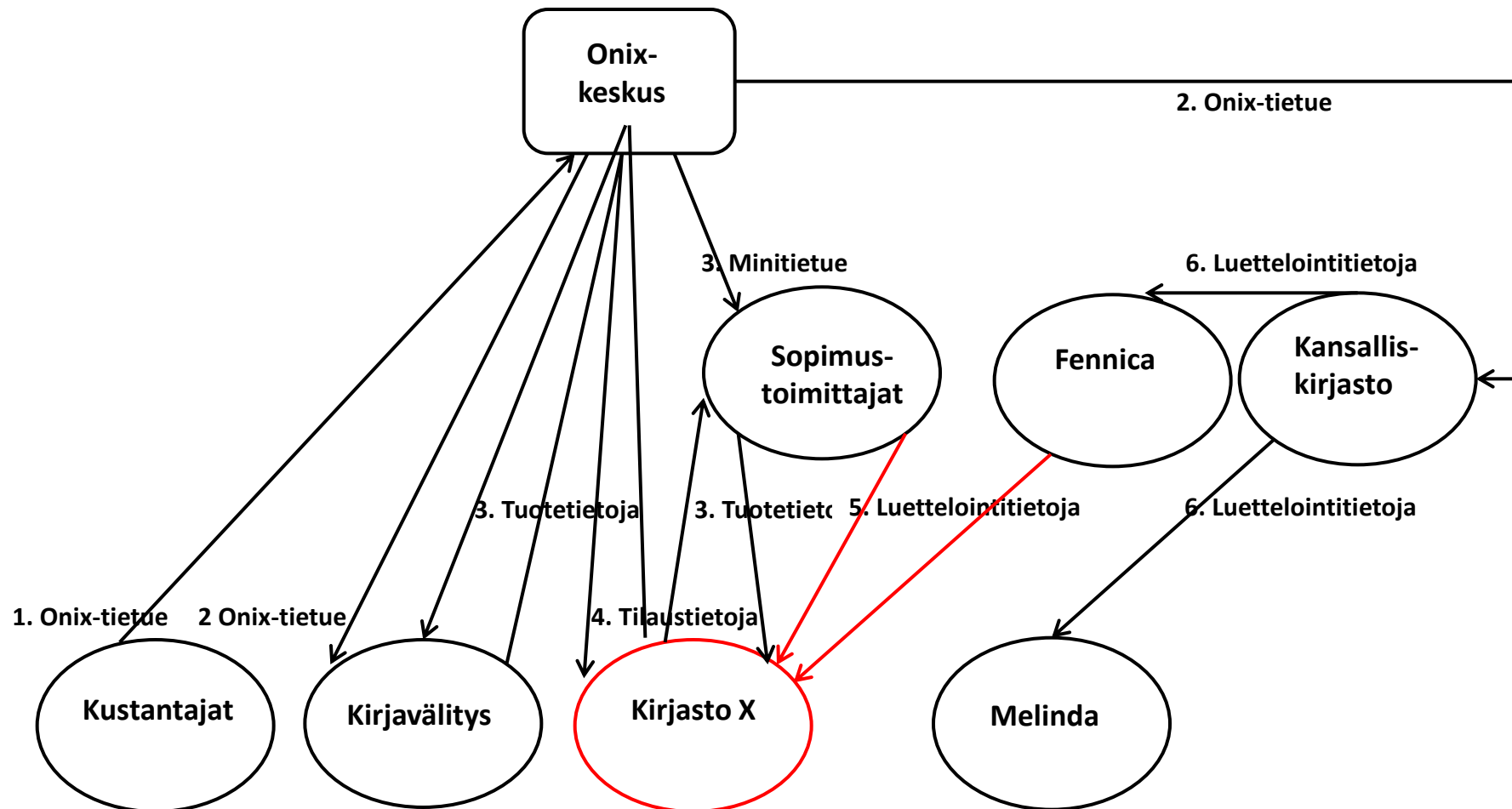
16.4.2015

Nykytila

- Yleisillä kirjastoilla omat luettelot ja omat luetteloiijat.
- Jotkut kirjastot poimivat luettelointitiedot Fennicasta.
- Yleisten kirjastojen luetteloinnin kokonaiskustannukset vuositasona ovat 10M€, joka sisältää luettelointityön ja ostot sopimustoimittajilta.
- Luettelointitietoa (samaa tietoa) täydennetään kaikissa kirjastoissa eri puolilla Suomea eli tehdään päällekkäistä työtä.
- Kirjastojen luetteloissa olevat tiedot eri muodoissa, osa FINMARC:ssa, osa MARC21:ssa.
- Kuvailutieto ei järjestelmien välillä vaihdettavissa olevaa: sidonnaisuus järjestelmiin ja järjestelmätoimittajiin suuri.

Kuvailuprosessi yksittäisen yleisen kirjaston näkökulmasta – nykytila

Anu Jäppinen Helsingin kaupunginkirjasto 5.1.2015

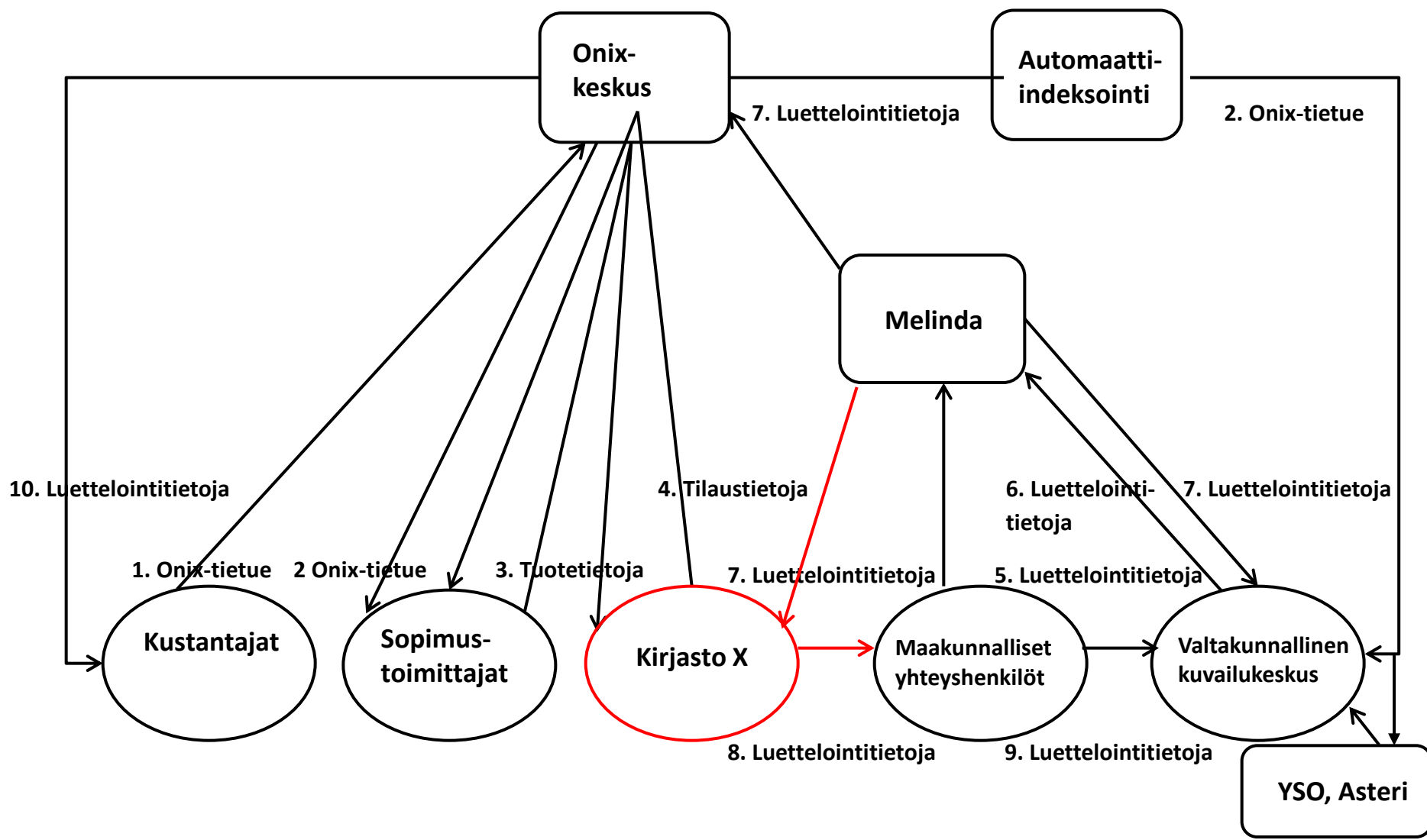


Tavoitetilä

- Perustetaan valtakunnallinen kuvailukeskus, jossa kaikki aineisto luetteloidaan.
- Luettelointitietojen ostaminen sopimustoimittajilta vähenee merkittävästi.
- Tavoitteena on mm. kustannusten radikaali vähentäminen sekä tiedon löytämisen ja paikallistamisen vaivattomuus.
- Kaikki luettelointitiedot siirretään yhteiseen tietokantaan, josta ne ovat kirjastojen haettavissa ja tallennettavissa.
- Ammattitaitoisia luetteloijia tarvitaan edelleen – korkeatasoiset luettelot ovat keskeinen kilpailutekijä.
- Luettelointityöstä vapautuu työntekijä-resursseja ja osaamista asiakastyöhön: asiakkaat saavat parempaa palvelua.

Kuvailuprosessi yksittäisen yleisen kirjaston näkökulmasta – tavoitetila

Anu Jäppinen Helsingin kaupunginkirjasto 5.1.2015



Vaihtoehtoja

1. Tieteellisten ja/tai yleisten kirjastojen yhteinen tosiaikainen aineistotietokanta.
2. Eri kirjastojen tietokannoista eräajoilla tms. Melindaan koottava tietokanta
 - vain saatavuustietojen tarkistuksiin.
 - mahdollisesti tietueiden poimintaa oman kirjaston tietokantaan.
3. Ei yhteisluettelointia -> jatketaan hajautettua luettelointia kuten tähänkin saakka.

Miksi tavoitetaan pääseminen on tärkeää?

- Luetteloinnin laatu paranee:
 - mahdollistaa kokoelmien optimaalisen käytön ja tiedon paremman löydettävyyden asiakkaille.
 - varmistaa kuvailun ja tiedon autenttisuuden, integriteetin ja yhtenäisyyden.
 - helpottaa tietojen käsittelyä sekä ihmisvoimin että koneellisesti (puoliautomaattisen indeksoinnin tuella).
- Mahdollistaa laadukkaan datan jakamisen - laadukkaasti tehty luettelointityö jää helposti paikallisen tason iloksi.
- Keskittämällä kuvailutyötä, voidaan säästää kustannuksissa, kun kaikki voivat jakaa samat kuvailutiedot.

Miten tavoitetaan päästään?

- Kirjastosektorit pitäisi saada suunnittelemaan pelisääntöjä: iso strateginen päätös.
- ONIX:ista koko kirja-alan yhteinen tiedonvälitysskeema.
- Koulutusta ja tiedottamista tulossa olevista kuvailutyön muutoksista (esim. ISBD ja RDA).
- Kirjastojen välisellä yhteistyöllä: valtakunnallinen yhteistyösopimuksella valittu ylläpitäjätaho, valtakunnallinen kuvailukeskus, jolla on rahoitus ja osaamista.
- Lisääntyvä metatiedon yhteistuotanto informaatioalan toimijoiden kesken: yhteiset välineet ja prosessit sekä uudet tuotantovirrat -> metatietojen yhteentoimivuus ja semanttinen yhteismitallisuus.
- Automaattinen indeksointi (tai oikeastaan automaattinen annotointi) tukee kuvailutyötä ja laskee kustannuksia.

Automaattinen indeksointi – mitä se on?

- Huolellinen indeksointi ihmisvoimin on työlästä ja aikaa vievää: tukemalla sitä automaattisen työkalun avulla, saadaan laadukasta metadataa kustannustehokkaasti.
- Automaattisella indeksoinnilla tarkoitetaan teosten indeksointia tilastollismatemaattisilla menetelmillä (algoritmeilla).
- Puoliautomaattisessa indeksoinnissa automatiikkaa käytetään ehdottamaan aineiston perusteella potentiaalisia avaintermejä indeksoijalle, joka määrittää lopulliset indeksointitermit.
- Tavoitteena on myös hakujärjestelmien kehittäminen: olennaisen informaation tuottaminen helpommin ja saannin kannalta tehokkaammin, tiedonhakijan taidoista riippumatta.
- Ammattitaitovaatimukset eivät laske, mutta ne muuttuvat erilaisiksi.

Kirja-alan yhteistyö tukee muutosta

- Erityisen huomion kohteena on kuvailutiedon raaka-aine: teoksen tiedot, joita kuvailussa täydennetään - yhteistyön avulla pyritään kehittämään sekä kuvailutietojen laatua että saamaan lisää kuvailutietoja.
- Kuvailuprosessien nopeuttaminen ja laadun parantaminen edellyttää yhteistyötä kaikissa kuvailuprosessin vaiheissa.
- Kuvailuprosessin kehittäminen edellyttää yhteistyötä koko kirja-alalla: kustantajien ja muiden julkaisijoiden, Onix-keskuksen ja kirjastojen välillä.
- Kirja-ala hyötyy yhteistyöstä kokonaisuudessaan: tavoitteena on, että kuvailutietoja voidaan käyttää paremmin myös markkinoinnin tukena ja esimerkiksi verkkokirjakauppojen kehittämisessä.

ONIX-keskus

Keskittetty metatiedon ylläpitoportaali

